

ДОШКІЛЬНЕ ВИХОВАННЯ

9

«РАДЯНСЬКА ШКОЛА»
1954

З М І С Т

<i>Є. Сухенко</i> — Планування і облік роботи з рідної мови	Стор. 3
<i>Г. Гольдіна</i> — Дидактичні ігри	7

З Д О С В І Д У

<i>О. Фадеева</i> — Навчання дітей ліплення в старшій групі	13
<i>Н. Пірго</i> — Малювання в молодшій групі	24
<i>В. Смирнова</i> — Виховання правильної звуковимови	28

П И С ь М Е Н Н И К И П Р О В И Х О В А Н Н Я

<i>М. Даденков</i> — Чехов про вчителя	33
<i>Ю. Ступак</i> — Коцюбинський і діти	37

В К Р А І Н А Х Н А Р О Д Н О І Д Е М О К Р А Т І І

<i>В. Єременко</i> — Нове життя маленьких громадян	40
--	----

С Т О Р І Н К А Д Л Я Д І Т Е Й

<i>О. Щурат</i> — Коломийка в дитячому садку	43
--	----

П Е Д А Г О Г І Ч Н Е Ж И Т Т Я

<i>Ф. Метушанська, Т. Сидоренко</i> — На колгоспному майданчику	46
<i>В. Тимошкова</i> — Конференція читачів	48

Р е д а к ц і й н а к о л е г і я :

*М. Ф. Даденков, О. Ф. Єгорова, Н. О. Красіна, Н. Ю. Переверзева,
Ю. Ф. Петраківська, Є. К. Сухенко, П. С. Ходченко, П. Р. Чамата,
Т. І. Цвєлих (головний редактор)*

Журнал «Дошкольное воспитание» № 9
(на українском языке)

Техредактор *О. О. Чала*

Коректор *Є. Г. Колпакова*

Адреса редакції: Київ, Ново-Павлівська, 2. Тел. 6-50-43

БФ 03878 Зам. 3582 Тираж 15.000. Друк арк. 3. Обл.-видавн. арк. 4,5.
Формат паперу 70×108¹/₁₆. Підписано до друку 23/VIII 1954 р.

Київська обласна друкарня, вул. Леніна, 19.

З ДОСВІДУ

Навчання дітей ліплення в старшій групі

О. ФАДЕЄВА,

вихователька дитячого садка № 6 м. Сімферополя

Педагогічний колектив нашого дитячого садка багато років працює над питаннями навчання ліплення.

Навчити дітей ліпити — відбивати свої враження за допомогою такого пластичного, податливого матеріалу як глина — виявилось дуже цікавим завданням.

Перш за все дітей треба було навчити зображати окремі предмети: людей, тварин, птахів, фрукти, овочі, посуд (від скульптурного зображення рослин — дерев, квітів ми відмовились тому, що вони виходили зовсім невиразно). Для цього діти повинні були оволодіти ліпленням простих форм, які лежать в основі зображення цих предметів, — кулі, циліндра, яйцевидної форми і т. д.

Навчаючи дітей ліпити окремі предмети, ми озброювали їх тими необхідними вміннями і навичками, які пізніше допомогли їм перейти до зображення деяких подій, явищ.

Обсяг відомостей, вмінь і навичок, які повинні засвоїти діти, визначений програмою.

Забезпечити послідовне здійснення програмних вимог ми могли тільки за допомогою добре продуманого плану роботи. Нам треба було точно за часом визначити зміст кожного заняття, щоб крок за кроком вести дітей по шляху вдосконалення зображення форми предмета, навчати прийомів ліплення.

Вміння ліпити досягається багаторазовим повторенням, отже, плануючи заняття, ми повинні були продумати повторність завдань в ціка-

вій для дітей формі, яка б могла забезпечити успіх засвоєння програмного матеріалу.

Оволодіваючи вміннями зображувати форми предметів, діти під керівництвом вихователя також набували і технічних вмінь. Найзручніше це було робити вихователю при навчанні дітей ліплення найпростіших за формою предметів. Таким чином, плануючи роботу, нам треба було продумати, в якій послідовності і на яких предметах слід показати ці прийоми.

В програмі чітко визначена кількість занять, відведених на предметне, сюжетне ліплення, а також на ліплення за задумом дітей. Плануючи роботу, нам треба було визначити, коли краще дати той або інший вид ліплення. Ми планували проведення занять з сюжетного ліплення лише тоді, коли діти вміли ліпити окремі предмети, пов'язані з даним сюжетом.

Заняття за задумом ми проводили тоді, коли діти оволодівали певними знаннями і навичками. Плануючи таке заняття, вихователь ставив перед собою завдання виявити вміння дітей самостійно користуватися набутими навичками. Ці заняття були для нас своєрідним контролем успіхів дітей на різних ступенях навчання дітей ліплення.

На заняттях за задумом ми допомагали дітям вибрати тему і довести її до кінця. Ми запитували окремих дітей, що вони будуть ліпити, давали поради, заохочували. Повторення тем занять за завданням схвалювали, вважаючи, що закріплення

Ліда ділить глину на частини

Скачує стовпчик — це буде тулуб

Ставить тулуб і злегка стискає його, щоб зробити вужчим у верхній частині

пройденного матеріалу дасть дитині більшу впевненість у наступних роботах.

Практика роботи довела нам необхідність перспективного планування на більш тривалий термін, ніж тиждень або 10 днів. Ми розподілили річну програму навчання ліплення на квартали. Квартальні завдання розкривали щомісячно. В процесі роботи іноді доводилось міняти деякі заняття. В кінці кожного кварталу ми підводили підсумки виконаної роботи, відмічали, що не виконано, і тоді переходили до складання плану на наступний квартал.

При складанні плану доводилось враховувати, що в попередні роки діти недосить систематично займалися ліпленням. Деякі діти взагалі не були в дитячому садку і зовсім не вміли поводитися з глиною. Тому ми повинні були, перш за все, повернутися до програми середньої групи.

ПЛАН РОБОТИ З ЛІПЛЕННЯ НА І КВАРТАЛ

1. Навчити дітей ліпити декілька знайомих, простих предметів з передачею їх основних частин, характерних ознак і приблизних пропорцій.

2. Ліпити 2—3 предмети в зв'язку з передачею нескладного сюжету.

3. Показати прийоми зображення: а) знаходження загальної форми; б) з'єднання частин; в) витягування великих частин із загальної форми.

4. Показати технічні прийоми: скачування кулі, яйця, циліндра, скріплення частин примазуванням, відтягування деталей, встановлення на підставці.

5. До кінця кварталу підвести дітей до ліплення знайомих в зображенні предметів без показу, але за зразком.

Вересень

1-е заняття. Ліплення за задумом. Перевірити, що і як вміють ліпити діти, якими технічними прийомами вони володіють.

2-е заняття. Ліплення яблука і груші.

Програмний зміст. Передати характерну форму груші і яблука. Скачувати кулю, видозмінювати її форму, витягуючи пальцями — груша, вдавлюючи — яблуко. Акуратно ліпити на дощечці.

3-є заняття. Ліплення баклажана.

Програмний зміст. Передати характерну форму баклажана. Вміти скачувати кулю і видозмінювати її форму, витягуючи пальцями (повторно).

4-є заняття. Ліплення фруктів і овочів.

Програмний зміст. Самостійно використати показані прийоми.

Жовтень

1-є заняття. Ліплення кролика.

Програмний зміст. Передати схожість: довгі вуха, короткий хвіст, довгі задні лапи, короткі передні. Яйцевидна форма голови. Вміння скачувати яйцевидну форму, з'єднувати частини засобом примазування.

2-є заняття. Ліплення на тему «Кролі з кроленятами їдять моркву».

Програмний зміст. Підвести дітей до нескладного сюжету. Закріпити вміння ліпити кролика. Додержувати співвідношення величин. Розміщати фігури на підставці.

3-є заняття. Ліплення за задумом.
Програмний зміст. Сприяти розвитку задуму. Закріпити одержані вміння.

4-є заняття. Ліплення ворони.
Програмний зміст. Знати ворону по вигляду. Знати, що ворона зимуючий птах. Вміти ліпити ворону, поєднуючи яйцевидну і кулевидну форми. Відтягувати окремі частини: дзьоб, хвіст. Закріплювати на підставці.

Листопад

1-є заняття. Ліплення качки.
Програмний зміст. Ліпити предмет з яйцевидного шматка глини, відтягуючи в певній послідовності коротку шию, дзьоб і гострий хвіст.

2-є заняття. Ліплення на тему «Качка з каченятами».
Програмний зміст. Закріпити вміння, одержані на попередніх заняттях. Додержувати пропорційного співвідношення між окремими предметами: качка — велика, каченята — маленькі.

3-є заняття. Ліплення півника.
Програмний зміст. Вміти зробити вихідну форму: скачати циліндричну форму і вигнути, розплющити хвіст. Витягнути і закруглити голову. Встановити на підставці шляхом примазування.

4-є заняття. Ліплення за задумом.
Програмний зміст. Розвиток задуму. Закріплення раніш одержаних умінь.

Підсумки роботи в I кварталі

Діти виконали всі завдання, навчилися скачувати кулю, яйце, циліндр, уміють відтягувати частини, примазувати. Ліплять вони з цікавістю, слухають уважно, перестали стукати глиною об стіл. Але ще не всі діти оволоділи повністю всіма прийомами, які були показані. Працюють повільно, невпевнено, особливо важко їм з'єднувати частини. В процесі роботи частини відламуються і діти одне і те ж роблять 2—3 рази. Не встигають загладжувати, ініціатива бідна, зразком-іграшкою користуватися не вміють.

ПЛАН РОБОТИ НА II КВАРТАЛ

1. Закріпити вміння ліпити показаних дітям птахів.
2. Самостійно знаходити форму при ліпленні окремих предметів.
3. Ввести в ліплення зображення людини з її основними і деякими характерними ознаками.
4. Ввести більше сюжетних тем, підготовляючи до них дітей ліпленням окремих предметів.
5. Ввести колективне ліплення на сюжетні теми.
6. Перевірити правильність застосування засвоєних технічних прийомів.
7. Показати прийом встановлення на розширеній основі.

Грудень

1-є заняття. Ліплення курчати.
Програмний зміст. Вміти самостійно знайти вихідну форму. Вміти ліпити за зразком (іграшки) без показу прийомів.

2-є заняття. Ліплення на тему «Півник з родиною» за оповіданням К. Д. Ушинського.

Програмний зміст. Вміти працювати колективно, передавати нескладний зміст літературного твору. Вміти розмішувати групу предметів на підставці. Закріплення всіх раніше одержаних умінь.

3-є заняття. Ліплення ляльки у довгому платті.
Програмний зміст. Вміти ліпити фігуру людини на розширеній основі. Конус як вихідна форма. Передавати пропорції в основних частинах.

Скачує кульку — голову

Прикріплює голову

Скачує палички — руки

Прикріплює руки до тулуба

Відгинає руки

Надіває на ляльку шляпу

4-е заняття. Ліплення на тему «Пташниця годує птахів».

Програмний зміст. Вміти передати сюжет, відповідно розмістивши декілька фігур. Передати правильне співвідношення їх величин, позу. Закріпити вміння ліпити фігури людини і птахів.

Січень

1-е заняття. Ліплення діда Мороза.

Програмний зміст. Закріпити святкові враження. Вміти ліпити людину на розширеній основі. Передати характерні ознаки: широка шуба з коміром, опушка на рукавах, велика шапка, довга борода. Вміти передати пропорції і скріплювати частини.

2-е заняття. Ліплення Петрушки.

Програмний зміст. Закріплення святкових вражень. Вміти ліпити фігуру людини, встановивши її на ноги. Передача основних пропорцій і характерних ознак — широкий костюм, з гудзиками, гострокінцева шапка.

3-е заняття. Ліплення за задумом.

Програмний зміст. Розвиток задуму. Вміння користуватися зразком і застосовувати прийоми, одержані раніше.

4-е заняття. Ліплення хлопчика в зимовому одязі.

Програмний зміст. Закріпити вміння ліпити фігуру людини. Передавати особливості зовнішнього вигляду (лижний костюм).

Лютий

1-е заняття. «Діти ліплять снігову бабу» (колективна робота).

Програмний зміст. Вміти працювати колективно. Вміти зробити людські фігури і з них створити композицію. Вміти передавати окремі рухи, пози, розставити фігури на загальній підставці, закріпити їх, користуючись прийомом опори одної фігури на іншу.

2-е заняття. Ліплення зайця на задніх лапах.

Програмний зміст. Вміти ліпити тварину, яка стоїть на задніх лапах, передавати характерні її ознаки.

3-е заняття. Ліплення на тему «Заєць зустрів коlobка».

Програмний зміст. Самостійна передача сюжету. Закріплення вміння ліпити зайця.

4-е заняття. За задумом.

Програмний зміст. Розвиток задуму. Самостійне використання зразка і набутих навиків при виконанні задуманого змісту.

Підсумки роботи в II кварталі

Другий квартал дав великі зрушення. Діти стали ліпити впевнено, швидше. Добре засвоїли ліплення курчати без показу. Важко було ліпити фігуру хлопчика, потрібний був повторний показ, проте і після цього діти виконували завдання довго. Значно легше вдалось ліплення дрібних фігур у завданні «Діти ліплять снігову бабу». Великі досягнення в ліпленні за задумом: з'явилися людина, птахи, тварини.

У вільний час діти розмалювали курчат і ляльок. Розфарбовування дуже захоплює дітей.

ПЛАН РОБОТИ НА III КВАРТАЛ

1. Навчити дітей ліпити більш складних за формою тварин і птахів, передаючи їх характерні ознаки.

2. Показати прийом установки тварини на 4-х ногах.

3. Розширити сюжетне ліплення на теми знайомих літературних творів, домагаючись деякої виразності.

Березень

1-е заняття. Ліплення білки.

Програмний зміст. Вміти передати характерні ознаки тварини і співвідношення в розмірах окремих частин.

2-е заняття. Ліплення собаки.

Програмний зміст. Вміти передавати характерні ознаки тварини. Вміти ставити тварину на чотири ноги.

3-е заняття. Ліплення за оповіданням «Жучка» (Хлопчик і собака).

Програмний зміст. Вміти передати нескладний сюжет. Закріплення одержаних вмінь на попередньому занятті.

4-е заняття. За задумом.

Програмний зміст. Розвиток задуму. Вміння користуватися зразком, картинкою.

Згладжує плаття

Квітень

1-е заняття. Ліплення ведмедя на задніх лапах.

Програмний зміст. Вміти передавати характерні ознаки тварини. Міцне закріплення частин. Надання стійкості фігурі шляхом сплюснювання ступнів.

2-е заняття. Ліплення за казкою «Три ведмеді».

Програмний зміст. Закріплення вмінь, одержаних на попередньому занятті. Додержання пропорцій між окремими фігурами. Робота невеликими групами. Створення образу за казкою.

3-е заняття. Ліплення на тему «Дід Мазай та зайці» (колективна робота).

Програмний зміст. Передача образів літературних творів. Передача в позі руху. Вміння розстановкою передати сюжет.

4-е заняття. За задумом.

Програмний зміст. Розвиток задуму. Перевірити засвоєння дітьми пройденого матеріалу.

Лялька готова

Травень

1-е заняття. Ліплення на тему «Різні птахи».

Програмний зміст. Вміти бачити і передавати в ліпленні характерну форму різних птахів.

2-е заняття. Ліплення на тему «Лисиця з лисенятами».

Програмний зміст. Вміти самостійно передати характерні ознаки лисиці: короткі лапи, великий хвіст, гострі вуха.

3-е заняття. Ліплення за казкою «Кіт, півень і лисиця».

Програмний зміст. Передача епізоду казки. Колективне ліплення. Встановлення фігур за колективним обговоренням. Пропорційне співвідношення між фігурами.

Підсумки роботи в III кварталі

Діти досягли великих успіхів в передачі характерних ознак зображуваних предметів. Успішно виконують завдання по сюжетному ліпленню. Особливо добре діти ліплять різних птахів, користуючись зразком-картинкою. Вміння дітей добирати кольори виявилось у розфарбовуванні птахів. В ілюстрації до казок діти виявили свою ініціативу і творчість. Виконуючи завдання з сюжетного ліплення, діти не вкладаються в часі.

В IV кварталі я планувала роботу, пов'язану лише з закріпленням пройденого матеріалу.

Велику увагу ми приділяли виготовленню іграшок з глини (змішаної з ватою), розфарбовуючи їх і використовуючи для ігрової діяльності.

В основі навчання дітей зображальної діяльності і, зокрема, ліплення — лежить наочність.

Навчання дітей ліплення тісно пов'язане з виникненням у них чітких зорових уявлень про предмет. Ці уявлення створюються у дітей в результаті ознайомлення з предметом, багаторазового його спостереження. Навчити дітей бачити предмет, його форму, пропорції його частини, — це було одне з головних

наших завдань. До нього ми підходили поступово. Так, наприклад, спостерігали з дітьми звірів і птахів під час прогулянки, під час годування. Ми звертали увагу на пози дітей під час гри з снігом, під час годування птахів (перед відповідними темами в ліпленні) і т. п. Спостереження будувались в певній системі, порядок їх зумовлювався за питаннями виховательки. Вихователька попереджала дітей про те, що предмет, який вони розглядають, будуть ліпити. Це підвищувало увагу дітей, вони намагались краще роздивитися, краще запам'ятати. Для закріплення і поглиблення уявлень дітей про предмет, який вони будуть ліпити, проводили розглядання і відповідного скульптурного зображення, картин, давали іграшки на дану тему.

Заняття, на яких дитина зображує той або інший предмет, неначе завершують пройдений шлях ознайомлення з цим предметом. Проте і на самому занятті слід дітям нагадати про те, що саме вони спостерігали і, супроводжуючи словесними поясненнями, показати, що вони будуть ліпити. Звичайно, далеко не завжди на занятті можна показати дитині живу натуру, а тому ми широко використовуємо показ таких зразків, як іграшки, картинки. Показ зразка проводимо в обов'язковому порядку лише тоді, коли потрібно уточнити уявлення дітей. Зразками, в основному, у нас були іграшки гумові, целулоїдні, з пап'є-маше. Більшість іграшок, зроблених з гуми та целулоїду, мають гарну форму, яка передає образ у спрощеному, узагальненому вигляді. Перед ліпленням ми розглядали з дітьми зразок, підкреслюючи форму і пропорції, на які хотіли звернути увагу дітей.

Ось як проходив показ зразка.

Вихователька показує дітям курча, зроблене з пап'є-маше.

— Гарненьке курча, воно вам подобається? Ось зараз ви будете таке курча ліпити. Давайте роздивимось його добре. Що це у нього?

Діти. Тулуб.

Вихователька. А що в курчати більше: тулуб чи голова?

Діти. Тулуб.

Вихователька. Пам'ятаєте, ви ліпили качечку. Схожий тулуб курчати на тулуб качечки?

Серьожа. Схожий.

Миша. Тулуб качки трохи довший, а у курчати не такий довгий.

Вихователька. Правильно Миша сказав, у качки тулуб довгастиий, а у курчати кругліший. А голова у курчати зовсім кругла, як кулька, тільки з дзьобом. Подумайте всі, як зробити тулуб і голову курчати. Льоня, скажи, як ти думаєш починати його ліпити?

Льоня. Ось так треба спочатку скачати, а потім хвостик трохи-трохи витягнути, а далі голівку зробити ось таку круглу, і нарешті носик зробити.

Вихователька. А як носик зробити?

Льоня. Як? Ось так зашипнути (показує жестом).

Вихователька. Миша, а як ти будеш робити голівку?

Миша. Можна взяти скачати кульку, витягнути ось так, а потім хвостик теж витягнути і носик теж.

Вихователька. І Льоня, і Миша добре розповіли. Голівку можна окремо скачати, а потім примазати, як Миша сказав, або витягнути, як сказав Льоня. Робіть, кому як зручніше. А коли зліпите курча, ноги йому зробіть не такі, як у цього курчати, а на підставці, як у півника робили, пам'ятаєте?

Крім об'ємного зразка, ми давали дітям за зразок зображення на картинці.

Різноманітність картинок набагато більша, ніж іграшок. В цьому їх перевага. Але зображення на картинці значно важче передати в ліпленні, ніж об'ємне зображення, поперше тому що діти на картинці бачать предмет зображеним на площині, іграшку ж вони можуть повертати і бачити з усіх боків, відчувати на дотик. Об'ємне зображення на картинці не завжди зрозуміле дітям, тому що у них невеликий життєвий досвід. Картинку ми використовували в тих випадках, коли у нас не було відповідного об'ємного зразка, а також тоді, коли картинка допомагала нам поглиблювати знання дітей про предмет. Так після проведеної бесіди за картинками про птахів, наступного вільного розглядання цих картин дітьми і, нарешті, короткої бесіди безпосередньо перед ліпленням, в якій було звернуто увагу дітей на форму птахів — тулуба, голови, на характерні особливості дзьоба, хвоста, крил, шиї, — діти успішно зобразили пта-

хів. Картинки ми давали і на заняттях, коли діти ліпили за літературними творами: «Гуси-лебеді», «Дід Мазай і зайці», «Колобок» та ін.

На кінець року діти самі просили дати їм той або інший зразок, вдивлялись в нього, намагались передати форму, яку зображали.

В навчанні дітей ліплення найскладнішими і цікавими для нас були питання, пов'язані з прийомами.

Показ прийомів в ліпленні не можна відірвати від змісту його. Тому ми вчили прийомам ліплення, показуючи, як зліпити ту або іншу фігуру. Так, наприклад, перший раз витягування частини ми показали на ліпленні баклажана, другий раз — на ліпленні качки. В ліпленні витягування шиї у качки значно важче, ніж витягування баклажана, тому що шию качки одночасно доводилось загинати.

В ліплення кожної фігури входить ряд процесів, які повторюються, і це дає можливість дітям краще їх засвоїти. Ми намагались дати в показі поступове ускладнення; так, наприклад, спочатку давали предмети стійкі, без підставок, потім ввели підставку (для півника), робили важку основу для ляльки, установку на скорочених ногах на підставці і без неї, установку на 4-х ногах (собака) і, нарешті, установку 2-х і більше фігур з опорою одна на одну. (Діти ліплять снігову бабу). Якщо діти погано засвоювали прийоми ліплення за першим показом, його повторювали. Так ми повторили ліплення фігури хлопчика. Але частіше діти засвоювали прийом одразу. Коли ми починали роботу, виникло питання: чи краще показувати окремі процеси, чекаючи їх виконання всіма дітьми, чи всі процеси ліплення даної фігури одразу. Зупинились на останньому, тому що такий спосіб вимагав від дітей більшої вдумливості і свідомих дій. Іноді вживали і перший спосіб — для показу окремим дітям.

У перших декількох завданнях були показані майже всі основні прийоми. Але, крім прийомів скріплення, витягування і т. п., ми вважали потрібним показати, з чого треба почати ліплення тієї або іншої фігури,

як знайти вихідну форму і як встановити фігуру (хлопчик, собака, ведмідь на задніх лапах). Крім того, показ ліплення цих фігур давав повторний показ всіх прийомів, а ми вважали це необхідним, тому що в групі завжди було декілька нових дітей. Але заняття з показом прийомів ми чергували з заняттями без показу. Без показу проходили заняття за задумом дітей, сюжетні завдання і деякі інші, які мали елементи попередніх завдань. Так було дане завдання виліпити курча після показу качки та півника. Завдання ми поступово ускладнювали.

Показ прийомів ліплення ми давали безпосередньо після розглядання зразка (іграшки). Діти повертались обличчям до виховательки. Перед вихователькою ставилась невисока тумбочка (підставка для квітів і т. п.), на якій вона працювала. Показ обов'язково супроводжувався поясненням, кожна дія вихователя повинна була бути зрозумілою дітям. Слово привертало увагу дітей і підводило їх до свідомого спостереження. В пояснення вихователька іноді включала запитання, активізуючи цим думку дітей і пожвавлюючи пояснення. Наприклад:

Вихователька. Ось цей кусочек глини я залишаю для ніг і підставки, а з решти буду ліпити півника. Подивіться, я беру двома руками і згинаю глину (показує). З одного боку буде голова, а з другого — хвіст, в середині буде тулуб. З цього боку я зроблю голову. Її треба зробити вище. Я витягну трохи глину, а кінець зроблю тоншим і загну його. Що у мене вийшло?

Діти. Носик, дзьоб.

Вихователька. Тепер я зроблю гребінець і борідку. Двома пальцями захищу глину і витягну трохи вгору. Гребінець у півника довгий, з зубцями. А тепер борідку зроблю.

Серьожа. А тепер хвіст треба.

Вихователька. Хвіст не важко зробити. Я здавлю глину і вийде хвіст. Тільки треба підрівняти, щоб він був круглий. Тепер треба підставку зробити. Я візьму другий кусок глини і добре його примажу знизу, трохи ближче до хвоста, примазати треба так, щоб не було видно, що це інший кусок глини, тоді буде міцно. А для того щоб півник стояв, я його злегка постукаю об стіл, щоб підставка була рівна знизу. Ноги на підставці можна ось так позначити.

Люда. Ви так тихенько постукали.

Вихователька. Це для того, щоб півник не зламався. Око я сірником зроблю і пір'ячко на хвості. Гарний півник вийшов?

Миша. Зміряйте, який більший.

(Міряють і відмічають, що глиняний вище, ніж гумовий, який був зразком на даному занятті).

При такому показі вихователька повинна точно знати порядок ліплення, працювати швидко і впевнено, інакше показ затягується.

Звичайно, діти спостерігають за ліпленням виховательки з великою увагою і інтересом. Іноді при складному показі ми його повторювали, але другий показ давали дуже швидко, запитуючи дітей, що треба робити далі. Такий прийом допомагав їм запам'ятати послідовність процесу.

Вихователька. Тоня, скажи, що мені треба робити з самого початку?

Тоня. Відломити кусочок.

— Для чого?

Тоня. Це буде підставка.

— А потім що?

Тоня. Ось так зігнути!

— Люда, а далі що робити?

Люда. Голівку робити, витягувати і т. д.

При цьому швидкому опиті вихователька також швидко повторювала весь процес ліплення або тільки початок його.

Велике місце при показі ми приділяли правильності пропорції, тому що це особливо важко давалося дітям. Роблячи голову, руки для ляльки, вихователька своїми запитаннями примушувала дітей подумати, чи не велика голова, показуючи голову більшу, ніж треба, а потім правильну.

Вихователька розповідає і показує, як ліпити ляльку.

— Ось у мене кусок глини. Я відірву велику частину для ручок і голови. А з більшої частини буду ліпити тулуб в сарафані. Де сарафан ширший: знизу чи зверху?

Діти. Знизу.

(Скачує стовпчик і стукає по дошці основою, розплющуючи її. Потім між двома долонями прокочує верхню частину, роблячи її трохи тоншою).

— А тепер я трохи витягну верх і зроблю тут неначе кушачок.

(Витягує і стискає пальцями місце талії, злегка розплющуючи спину і груди).

— А тепер що треба зробити?

Діти. Голову, руки.

Вихователька. Так, спочатку я зроблю голову.

(Бере великий шматок глини, злегка скачує і прикладає до тулуба).

— Така голова підійде?

Діти. Ні, дуже велика.

— А така?

Діти. Теж велика.

Вихователька. Правильно ви говорите: голівку треба зробити значно меншою. Ось така підійде?

Діти. Так, підійде.

Вихователька. Я зробила кульку. Добре примажу, щоб міцно було, і зроблю шийку, придавивши пальцями навкруги. Ось так. А тепер зробимо руки. Ось 2 однакових шматочки глини, щоб руки вийшли однакові. Я зроблю короткі, пишні рукава. (Витягує з шматочка глини «ковбаску», скочуючи її двома пальцями). Зверху вона товста, знизу тонка. Ось і рука, приміряємо, чи не довга вона? (Прикладає). Як ви думаєте, не довга?

Діти. Ні, добре.

— Тоді прикріпимо, примажемо її і зробимо другу руку. (Робить і прикріплює). А тепер треба надіти на ляльку хусточку. (Робить з глини хусточку, примазує її). А тут зав'язані кінці. (Прикріплює два шматочки глини).

Оля. Це Машенька?

Діти. Машенька.

Вихователька. Хороша?

Діти. Гарненька.

Вихователька. Треба її згладити, щоб вона була ще кращою. (Згладжує). А тепер, щоб ви не забули, я ще раз вам покажу, як ліпити.

(Показує ті ж самі процеси, але швидше. В кінці робить замість хусточки шапочку, захиплюючи глину на голові).

Для закріплення показаних дітям прийомів ліплення тієї або іншої фігури ми давали іноді сюжетне ліплення, в яке входили ці фігури. В цьому випадку вихователька пригадувала з дітьми послідовність процесу ліплення тієї або іншої фігури, в окремих випадках показуючи тільки початок процесу.

Ми застосовували показ і на заняттях за задумом дітей, проте цей показ поєднувався з цілим рядом інших прийомів: заохоченням — «У тебе, Сашко, добре виходить, роби далі», порадою — Серьожа запитує, як зробити кабінку літака товстішою. Вихователька радить йому підняти трохи літак і зробити його товстішим знизу — там буде кабінка. Галя ліпила дівчинку Даронку. Вихователька порадила їй надіти на голову хусточку, як на картинці.

Аллі, яка зіпила дитину у ванночці, порадила зіпити маму, яка купає дитину.

Вказівки, головним чином, відносились до виправлення неправильностей, або до недоробок: «Стасик, ти добре зіпнув хлопчиків, а руки у них не зробив. Зліпи руки».

Галі пропонувала зробити довші ноги у ляльки, Серьожі — збільшити тулуб у сови. Більшість вказівок виховательки відносилась до виправлення неправильних пропорцій. Вихователька часто застосовувала наочні прийоми. Таня не знала, як зробити ноги ляльці, яка сидить, вони виходили дуже короткими. Вихователька пропонувала їй сісти на килим і витягнути ноги, звернула увагу на те, які вони довгі. Після такого наочного пояснення у Тані робота вийшла краще.

Віталік зробив дуже довгі руки у ляльки. Вихователька сказала: «Якщо твоя дівчинка опустить руки, то вони будуть до землі. Подивись, ось я опустила руки. Мої руки не дістають до землі».

Віталік зробив руки ляльки меншими.

Іноді діти самі звертались до виховательки з проханням дати наочний матеріал. Вказівки виховательки часто стосувались також того, як

краще загладити виліплений предмет, зробити його акуратніше.

Індивідуальний показ прийомів ліплення вихователька застосовувала рідше, коли окремі діти не справлялися з тим або іншим прийомом. Але, звичайно, показавши дитині, як зробити, вихователька тут же забирала свою роботу і казала: «А тепер зроби сам».

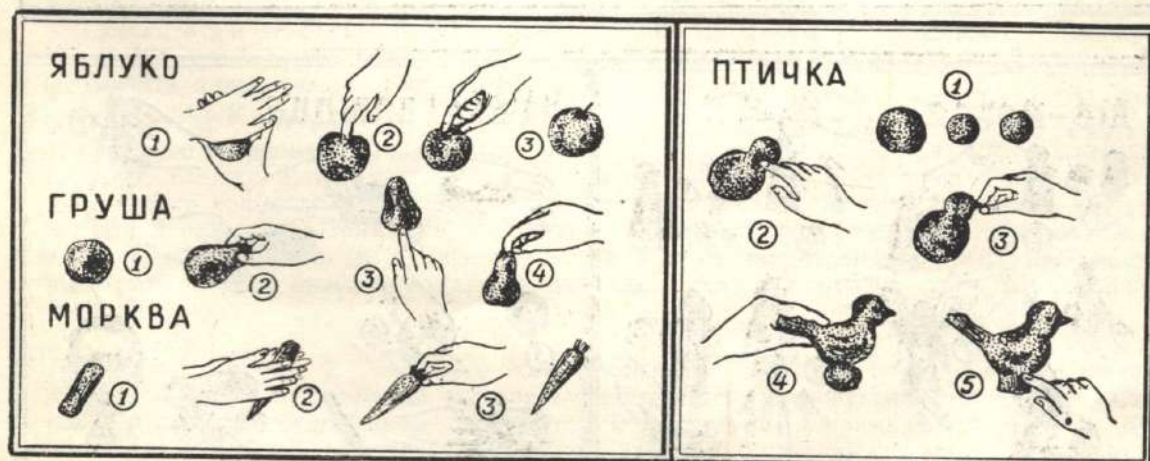
Безпосередня допомога виховательки допускалася рідко, тільки коли дитина не могла дійсно справитися, частіше всього новим дітям. Допомагала звичайно скріплювати, встановлювати на ногах або на підставці.

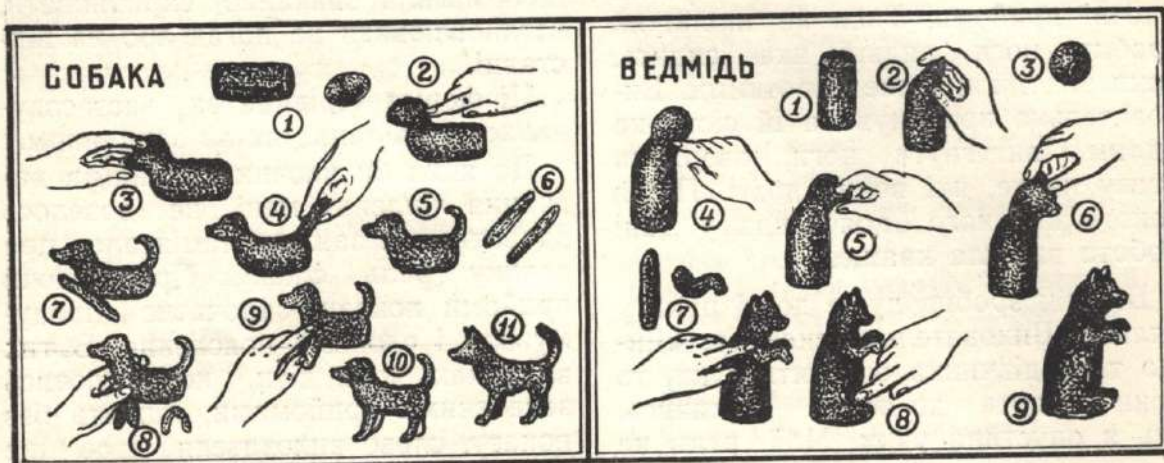
Ці форми керівництва застосовувались і на заняттях за завданням.

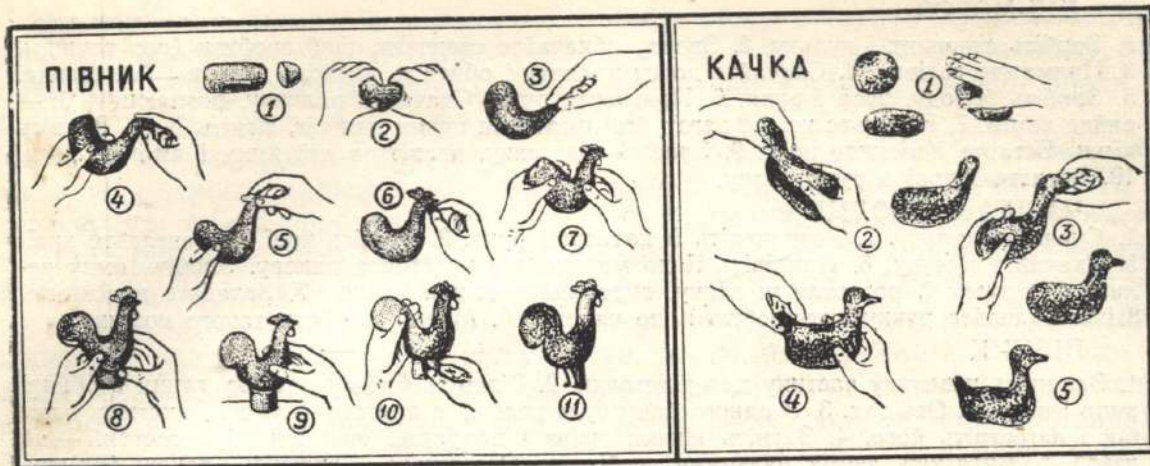
До яких би наочних прийомів навчання ліплення мені не довелося вдаватися, я завжди пам'ятала про велику роль слова. Продумуючи прийоми показу, одночасно продумувала і словесні пояснення. В тих випадках, коли діти, користуючись засвоєними прийомами, ліплять без показу, слово вихователя стає ще більш значущим.

Нам довелося немало попрацювати над розширенням відомостей і навичок, які одержали діти в середній групі, і це позитивно відбилося на роботі. До кінця року діти оволоділи вміннями і навичками, зазначеними програмою для старшої групи.

Нижче вміщуємо таблиці, що ілюструють прийоми ліплення, та пояснення до них.

ЯБЛУКО

1. Скачайте кульку. 2. Вдавіть ямки з двох боків. Яблуко готове.

ГРУША

1. Зробіть кульку. 2. Витягніть один бік. 3. Зробіть знизу ямку. 4. Витягніть стебло.

МОРКВА

1. Зробіть стовпчик. 2. Знизу зробіть моркву тоншою, покачавши її між долонями. 3. Витягніть листки.

ПТИЧКА

1. Скачайте 3 кульки — одну велику і дві маленькі. 2. Примажте одну маленьку кульку до великої — це буде голова. 3. Витягніть дзьоб. 4. Зробіть хвіст. Поставте птичку на маленьку кульку-підставку. 5. Примажте підставку. Зробіть паличкою око.

БІЛКА

1. Зробіть невеликий товстенький стовпчик. Здавіть його злегка з боків, щоб в перетині одержати овал. 2. Скачайте голівку у формі яєчка. 3. Здавіть один бік верхнього краю, щоб вийшла кругла спинка, а з другого боку примажте голову. 4. Скачайте дві тонкі ковбаски для передніх лап і вигніть їх. 5. Відтягніть пальцем трохи глини з черевця і зробіть задні лапи. 6. Зробіть вуха. 7. Скачайте товсту ковбаску, більш тонку на кінцях, — це буде хвіст. Примажте і вигніть його. 8. Зробіть паличкою очі. Білка готова.

КРОЛИК

1. Розділіть глину на 3 частини. Скачайте яєчка — велике і маленьке. 2. Прикріпіть маленьке яєчко до великого і примажте його. 3. Із залишків глини зробіть дві палички. Розплющіть їх в середині. 4. Це вуха. 5. Прикріпіть вуха на голові. 6. Зробіть лапки і хвостик. 7. Прикріпіть їх. Кролик готовий.

СОБАКА

1. Зліпіть тулуб і голову. 2. Примажте голову до тулуба. 3. Натиском пальців зверху і знизу зробіть лоб і щелепи. 4. Зробіть хвіст. 5. Загніть його. 6. Скачайте дві палички — це будуть лапи. 7. Примажте знизу спочатку одну пару лап. 8. Зігніть їх. 9. Примажте до боків. 10. Зробіть також другу пару лап. 11. Зробіть вуха. Зробіть очі.

ВЕДМІДЬ

1. Зробіть стовпчик. 2. Придавіть з одного боку верхній край. 3. Скачайте кульку для голови. 4. Примажте кульку в найвищій частині стовпчика. 5. Зробіть ніс і натисніть його пальцем зверху, щоб одержати випуклий лоб. 6. Вищипніть круглі невеликі вуха. 7. Скачайте дві ковбаски. Вигніть їх, як показано на малюнку, і примажте — одержите передні лапи. 8. Спустіть пальцем трохи глини з черевця для задніх ніг і зробіть їх. 9. Зробіть паличкою очі. Ведмідь готовий.

ХЛОПЧИК

1. Скачайте стовпчик. 2. Розплющіть злегка верхню частину. 3. Скачайте маленьку кульку — голівку. 4. Примажте її, натискуючи пальцем так, щоб вийшла шия. 5. Скачайте тонку ковбаску і поділіть її пополам — це руки. 6. Вдавіть в плечах ямки і вставте в них руки. Примажте. 7. Поділіть нижню частину стовпчика пополам. Це — ноги. Злегка витягніть їх. 8. Загніть кінці їх — це ступня. 9. Зігніть руки і ноги відповідно позі, яку ви бажаєте надати хлопчикові. Зробіть головний убір, примазавши його до голови.

ЛЯЛЬКА

1. Зробіть стовпчик. 2. Покачайте його руками так, щоб він був зверху тонким. 3. Злегка розплющіть верхню частину і зробіть талію натискуванням пальців. 4. Скачайте кульку, це буде голова. Прикладіть її до тулуба і примажте. 5. Візьміть два однакових шматочки глини. З одного боку зробіть їх круглими, а з другого — витягніть, обертаючи між двома пальцями. Це будуть руки з пишними рукавами. 6. Примажте руки до тулуба. 7. Вищипніть поля шляпи. 8. Лялька готова.

ДІД-МОРОЗ

1. Зробіть стовпчик і кульку.
2. Зверху обкачайте стовпчик, щоб зробити його тоншим.
3. Примажте голівку.
4. Скачайте довгу паличку і обведіть навколо голови — це шапка.
5. Зробіть бороду, вуса і руки.
6. Примажте руки. Скачайте паличку, розплющіть її — вийде комір.
7. Надіньте комір, заготуйте шматочки глини для ніг, зігніть їх.
8. Вдавіть ямки. Вставте і вмажте ноги.
9. Зробіть підставку, вдавіть в ній ямки і вмажте ноги.
10. Вставте дідові в руки палку.

ЧАШКА І БЛЮДЦЕ

1. Скачайте кульку.
2. Розплющіть її натиском руки.
3. Загніть краї.
4. Загладьте краї.
5. Скачайте кульку.
6. Приліпіть її до маленького шматочка паперу. Зробіть ямку великим пальцем і, повертаючи глину, виробляйте стінки чашки.
7. Згладьте нерівності.
- 8 і 9. Скачайте ручку і приробіть її до чашки.
10. Можна зробити такого кошика.

ПІВНИК

1. Залишіть невелику частину для підставки.
2. Візьміть більшу частину глини в обидві руки і вигніть. Ось так.
3. З одного боку буде голова, з другого — хвіст. Витягніть один бік і загостріть його.
4. Загніть кінчик вниз і поправте, щоб він був гострий — це дзьоб.
5. Витягніть двома пальцями гребінчик. Ось так.
6. Витягніть також борідку.
7. Тепер треба розплющити хвіст, притиснувши його пальцем.
8. Візьміть шматок глини, що залишився для підставки, і приліпіть його знизу, потім добре примажте.
9. Злегка постукайте підставкою об дошку, щоб півник добре стояв.
10. Зробіть на підставці з обох боків опуклі лапки. Намітьте сірником очі. Півник готовий.

КАЧКА

1. Скачайте довгастий шматочок глини.
2. Витягніть довгу шийку і загніть її.
3. Зробіть дзьоб.
4. Зробіть хвіст. Качка готова.

Малювання в молодшій групі

Н. ПІРГО,

вихователька дитячого садка № 2

Облпромстрахradi м. Жданова

Керівництво малюванням у молодшій групі має бути активним з перших днів перебування дитини в дитячому садку, воно допоможе їй краще зрозуміти навколишнє життя і виховати правильне ставлення до нього.

У своїй роботі з малятами я намагалась керувати малюванням так, щоб зробити повноцінним кожне заняття, починаючи з першої дитячої спроби креслити олівцем на папері. В перші дні перебування моїх вихованців у дитячому садку їх ще не можна було залучити до участі в спільних заняттях, і мені доводилось обмежуватися тим, що я давала дітям можливість малювати кольоровими олівцями поодиноці і групами. Для цього в години, відведені для ігор, я створювала умови і для малювання: готувала нарізаний папір, добре застругані кольорові олівці подавала в красивих бокалах, в розфарбованих коробках. Зовнішня принадність матеріалу привертала увагу дітей до малювання. Не раз я сама малювала при дітях, щоб зацікавити їх цим заняттям. Одні з інтересом

брались за олівець, інші тільки спостерігали, а деякі продовжували залишатись осторонь. Я намагалась привернути увагу останніх до тих, які малюють, показувала красивий матеріал, пропонувала подивитися, як малюють Віра, Вова, Саша, Валерій. Поступово всі вихованці активно включились у малювання.

Привчаючи дітей до спільних занять, я розповідала їм казки, розглядала з ними картинки. Приступаючи безпосередньо до організації цих занять, ніколи не забувала про особливості маленьких дітей: про нестійкість їх уваги, велику емоційність. Тому в мене завжди на першому плані була турбота про те, щоб підібрати цікаві прийоми навчання. Тут мені великою мірою допомогли ігрові вправи і ретельна підготовка до занять. Перші заняття з малятами були розпочаті ігровими вправами. Це дало змогу виробити впевненість дитячої руки під час проведення ліній, допомогло навчити вихованців правильно тримати олівець, акуратно користуватися папером.